MAKTAB O'QUVCHILARINING JISMONIY TARBIYASINI SPORTLASHTIRISH. G'OYADAN AMALIYOTGA

Akbarova Nigoraxon Ilyos qizi - GDPI, Jismoniy madaniyat XQS, 20-23 guruh talabasi
akbarovanigoraxon9@gmail.com
Mo'minova Sevinch Abdug'ni qizi - GDPI, Jismoniy madaniyat XQS, 20-23 guruh talabasi

Annotation: The article is devoted to the issues of the effectiveness of the methodology of sports-oriented physical education classes of Armenian schoolchildren. It shows the results of solving problems and a roadmap for their implementation. Introduction. Currently, new conditions of socio-political and economic life of Armenia are also making new demands on the physical education of the growing generation.

Kalit suzlar: maktab,taqiqot

Maqola arman maktab o‘quvchilarining sportga yo‘naltirilgan jismoniy tarbiya darslari metodikasining samaradorligi masalalariga bag‘ishlangan. Unda muammolar yechimini topish natijalari va ularni amalga oshirish bo‘yicha yo‘l xaritasi ko‘rsatilgan. Kirish. Hozirgi vaqtda Uzbekistonda ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy hayotining yangi shart-sharoitlari o‘sib kelayotgan avlodning jismoniy tarbiyasida ham yangi talablarni qo‘ymoqda.

Maktab ta’limini o‘zgartirish va innovatsiyalar doirasida ko‘plab mutaxassislar jismoniy tarbiya sohasining rivojlanishini asosan ushbu jarayonni sportlashtirish bilan bog‘laydilar [1]. Bu borada arman maktab o‘quvchilarining jismoniy tarbiya darslarini sportlashtirish asosida darslarning samaradorligini ham asoslab berdik. Bundan tashqari, biz maktab o‘quvchilari jismoniy tarbiyasini poetiklashtirishning turli jihatlarini bir necha bor o‘rgandik [2; 3 va boshqalar].

Ushbu tadqiqotning maqsadi arman maktab o‘quvchilarining sport jismoniy tarbiyasi mafkurasini rivojlantirish bo‘yicha erishgan yutuqlarimiz va istiqbollarini

taqdim etishdan iborat. Tadqiqotning material va usullari: adabiyot manbalarini tahlil qilish, pedagogik kuzatuvlar, o‘lchovlar, pedagogik tajriba va boshqalar.

Tadqiqot natijalari. Bizning, shuningdek, xorijiy tadqiqotlar maktab o‘quvchilarini sportga yo‘naltirilgan jismoniy tarbiyalashning ko‘plab jihatlari samaradorligini aniqladi. Biroq, maktabda faqat an’anaviy jismoniy tarbiya darslari o‘tkazilishi ham ma’lum bo‘ldi, chunki sportga yo‘naltirilgan jismoniy tarbiya jarayonini tashkil etish uchun tegishli imkoniyatlar yo‘q [4]. Biroq, bu holatda ham buning yechimi bor.

Bundan tashqari, so‘nggi paytlarda ko‘plab tadqiqotlar paydo bo‘ldi, ular oddiy jismoniy tarbiya darslari maktabda bolaning jismoniy rivojlanishiga kam yordam berishini, 45 daqiqalik mashg‘ulotlar o‘sib borayotgan organizmga aniq ta’sir ko‘rsatish uchun yetarli emasligini, bevosita jismoniy mashqlarning o‘ziga eng yaxshi holatda atigi 30 daqiqa ajratilishini isbotladi. Bundan tashqari, ta’lim oluvchilarga nisbatan qandaydir tabaqalashtirilgan yondashuv haqida gapirishning hojati yo‘q - umumiy qabul qilingan me’yorlar mavjud, agar bola tabiatan jismonan baquvvat bo‘lsa, u osongina "5" bahoga o‘qiydi, agar bunday bo‘lmasa, so‘nggi paytlarda ko‘proq kuzatilganidek, jismoniy tarbiya o‘qituvchilari talablar rejasini pasaytirishga majbur bo‘ladilar. Maktab dasturi sport turlari bo‘yicha yiliga ma’lum soatlarni nazarda tutadi, bunda ular yiliga 5-6 ta sport turini o‘tishga ulgurishlari kerak. Tabiiyki, sportning biron-bir turi bo‘yicha hech qanday ko‘nikma hosil qilishga ulgurmaydilar, yuzaki bilim oladilar, lekin hech qanday malakaga ega bo‘lmaydilar. Har qanday sport turlari bo‘yicha uslubiy tavsiyalardan kelib chiqqan holda jismoniy rivojlanishga esa haftasiga kamida 3 marta, davomiyligi 1,5 soatdan kam bo‘lmagan mashg‘ulotlarni tashkil etish orqali erishiladi [5].

Darhaqiqat, bu jiddiy muammo bo‘lib, uning samarali yechimi asosan sportga yo‘naltirilgan jismoniy tarbiyani amalga oshirish: umuman jismoniy tarbiya darslarini o‘tkazish sifatini oshirish bilan bog‘liq. Masalan, Surgut shahridagi 16-maktabda 2 ta sport zali, 12 nafar jismoniy tarbiya o‘qituvchisi bor. Biroq, barcha maktablarda ham o‘quvchilar tanlagan mashg‘ulot turi bo‘yicha mashg‘ulotlarni tashkil etish uchun o‘xshash imkoniyatlar mavjud emas. V svyazi s etim mnogiye spetsialisty predlagayut reshit dannye problemy, raspredeliv uchebno-trenirovochnye gruppy po raznym sportivnym soorujeniyam goroda taqim obrazom, chtoby obuchayushchiysya v kajdom obrazovatelnom uchrejdenii bez lishnych zatrudneniy mot posechat eti trenirovki [4].

Shahardagi BO‘SMga eng istiqbolli, "o‘rtacha" bolalar tanlab olinadi, ayniqsa, jismonan zaif bolalar o‘zlari tanlagan sport turiga kirish imkoniyatiga ega emaslar.

BO‘SMlar jismoniy jihatdan barcha xohlovchi bolalarni sport to‘garaklariga qabul qila olmaydi, maktablardagi bolalarning asosiy qismi jismoniy tarbiya darslari bilan kifoyalanishga majbur. Aholiga xizmat ko‘rsatish uchun mo‘ljallangan sport inshootlari (stadionlar, sport zallari) ba’zi kichik tumanlarda mavjud emas va yirik sport majmualari asosan pullik bo‘lib, uzoqda joylashgan [5]. Ye.D. Mitusova va T.I. Poluninalar yunon-rim kurashi asosida jismoniy tarbiyani sportlashtirish tizimida umumta’lim muassasasi, sport maktabi va universitetning o‘zaro hamkorligi samaradorligini ilmiy-metodik jihatdan asoslab berganlar. Ma’lum bo‘lishicha, loyiha faoliyati Kolomna shahridagi o‘rta ta’lim maktablari negizida amalga oshirilgan. O‘tkazilgan tajriba-sinov doirasida ta’lim muassasasining jismoniy tarbiya va sport faoliyatining asosiy ko‘rsatkichlari, jismoniy tarbiya o‘qituvchilari va qo‘shimcha ta’lim pedagoglarining kasbiy mahorat darajasi, shuningdek, o‘quvchilarning jismoniy tayyorgarlik darajasi baholandi. Moskva institutlaridan birida Rossiya Federatsiyasi Ta’lim vazirligining o‘quv dasturlari ishlab chiqilgan bo‘lib, ular umumiy o‘rta ta’lim maktablarida jismoniy tarbiyani sportlashtirishni joriy etishga qaratilgan. Tadqiqotchilarning ma’lumotlariga ko‘ra, jismoniy tarbiyani sportlashtirishning amalga oshirilishi maktab o‘quvchilarining jismoniy tayyorgarligini har tomonlama rivojlantirish, yunon-rim kurashi vositalaridan foydalangan holda o‘quv jarayonini sifatli rejalashtirish sharti bilan sport bilan shug‘ullanishga motivatsiya va qiziqish asoslarini yaratish imkonini berdi. Sportda muvaffaqiyatga erishgan o‘quvchilar uchun bolalar sport maktabiga va "Jismoniy tarbiya" fani bo‘yicha eksternatga o‘tish ko‘zda tutilgan edi. Yunon-rim kurashi bilan shug‘ullanuvchilarning ommaviyligiga erishishda mualliflar sportning boshqa shakllaridan foydalanishni taklif qilishgan - "maktab sport klubi" yoki "maktab sport jamoasi" [6]. Ushbu muammoning shunga o‘xshash yechimini biz Armanistonda taklif qilmoqdamiz.

Shu nuqtayi nazardan, mashg‘ulotlar va sport tadbirlarini o‘tkazish uchun barcha sport inshootlari umumta’lim muassasalariga bepul taqdim etiladigan. Ya’ni, sport mashg‘ulotlarini tashkil etishning sinf-dars turidan o‘quv-mashg‘ulot turiga o‘tish, garchi biz hozirgi jismoniy tarbiya darslari doirasida sport darslarini tashkil etishning samaradorligini ham asoslagan bo‘lsak-da [2; 8].

Shu munosabat bilan biz hozirgi vaqtda Gdpi institute qoshidagi hamkorligida tugarak mashgulotlari olib bormoqda biz maktabda basketbol, voleybol, ushu, aerobika, shaxmat va boshqalar asosida jismoniy tarbiya bo‘yicha sport seksiya mashg‘ulotlarini joriy etdik. Ishonch bilan ta’kidlash mumkinki, natijada umuman jismoniy tarbiyaga qiziqish ortdi, ushbu yondashuv natijasida maktab o‘quvchilarining davomati va o‘zlashtirishi ham yaxshilandi.

Ushbu metodikani yanada kengroq tarqatish maqsadida, shuningdek, o‘quvchilarning jismoniy tarbiya texnologiyalarini takomillashtirish nuqtai nazaridan, biz bolalar va o‘smirlarning salomatligi va jismoniy tarbiyasi uchun mo‘ljallangan sport zallari va inshootlaridan oqilona foydalanish masalasini bir necha bor ko‘targanmiz [9]. Yangi o‘quv yilidan boshlab Ta’lim va fan vazirliklari bilan birgalikda ushbu texnologiyani yana bir nechta umumta’lim muassasalarida joriy etish rejalashtirilgan. Shuni ta’kidlash kerakki, 2017-yilda bizning sa’y-harakatlarimiz bilan Armanistonning ikkita oliy o‘quv yurtida pedagogika va metodika mutaxassislari uchun "Maktab o‘quvchilari jismoniy tarbiyasini sportlashtirish texnologiyasi" deb nomlangan magistrlik dasturi joriy etildi. Ushbu kurs maktab yoshidagi bolalar organizmining morfofunksional o‘zgarishlarining xususiyatlari, maktab o‘quvchilarining harakat qobiliyatlarini yoshga qarab rivojlantirish, maktabda jismoniy tarbiya darslari samaradorligini oshirishning innovatsion yo‘nalishlari, maktab o‘quvchilarining harakat tayyorgarligini sportlashtirish muammolariga oid masalalarni o‘z ichiga oladi. Ushbu dastur, shuningdek, sportga yo‘naltirilgan jismoniy tarbiyaning mafkuraviy asoslari, Armanistonda maktab jismoniy tarbiya darslarini sportlashtirish shartlari va imkoniyatlari, sportga yo‘naltirilgan jismoniy tarbiya darslarining ikkala jinsdagi maktab o‘quvchilarining jismoniy tayyorgarligi, salomatligi va individual xususiyatlari darajasiga ta’siri bilan tanishishni nazarda tutadi. Ushbu kurs tinglovchilari jarayonni tashkil etish xususiyatlari bilan ham tanishadilar.

maktabda sportlashtirilgan jismoniy tarbiya, ushbu jarayonni boshqarish muammosi, sportlashtirilgan jismoniy tarbiya darslarini amalga oshiruvchi o‘qituvchi-murabbiylarning kengaytirilgan funksiyalari, shuningdek, maktab o‘quvchilarining sportlashtirilgan jismoniy tarbiya jarayonini rivojlantirish asoslari va tendensiyalari. Kurs yakunida yakuniy imtihon rejalashtirilgan. Xulosalar. Shunday qilib, Armanistonda maktab o‘quvchilarining jismoniy tarbiyasini sportlashtirish samaradorligi ilmiy asoslangan degan xulosaga kelish mumkin. Bu g‘oya asta-sekin rivojlanib bormoqda, biroq an’anaviy darslardan sport darslariga yanada kengroq, tizimli o‘tish uchun davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash zarur. Bu boradagi sa’y-harakatlarimiz bilan ayni paytda tegishli ishlar olib borilmoqda.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Lubisheva L.I. Sportivatsiya v sisteme fizicheskogo vospitaniya: ot nauchnoy idei k innovatsionnoy praktike: monografiya. - M.: NIS "Teoriya i praktika fizicheskoy kulturi i sporta," 2017. - 200 b.

2. Avanesov E.Yu. Metodika sportivno oriyentirovannoy dvigatelskoy podgotovki shkolnikov: avtoref. dis.... kand. ped. nauk: 13.00.02. / E.Yu. Avanesov - Yerevan, 2014. - 24 b. (arman tilida).

3. Avanesov, E.Yu. Armeyskiy opit sportizatsii fizicheskogo vospitaniya shkolnikov / Molod ta olimpiyskiy dux / E.Yu. Avanesov // Zbirnik tez доповedey X Mejdunarodnoy konferensii. - T.: Fan, 2017. - S. 223-224.

4. Lubisheva, L.I. Sportivatsiya v obsheobrazovatelnoy shkole / pod obsh. red. dok. ped. nauk, professora L.I. Lubishevoy.-M.: NITS "Teoriya i praktika fizicheskoy kulturi i sporta."-2009.-168 s. 5.

5. Yermolayev, S.A. Sportivatsiya fizicheskogo vospitaniya v shkole, v usloviyax realizatsii FGOS, na primere MOBU SOSh No21 g. Yakutsk / S.A. Yermolayev, G.B. Тытыгынayev // Nauchno-metodicheskiy elektronnыy jurnal "Konsept." - 2016. - T. 30. - S. 29-32.

6. Mitusova, Ye.D. Vzaimodeystviye obsheobrazovatelnogo uchrejdeniya, sportivnoy shkoli i universiteta v sisteme sportizatsii fizicheskogo vospitaniya / Ye.D. Mitusova, T.I. Polunina // Fizicheskaya kultura: vospitaniye, obrazovaniye, trenirovka; FK: VOT, No1, 2019, s.14-16.